

**УДК 930.1:94(477.83/.86) «1914–1919»
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ
В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ
ЯК РЕГІОНІ ПОГРАНИЧЧЯ
У ВОЄННО-РЕВОЛЮЦІЙНУ ДОБУ:
УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ**

В.С. Великочий

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

У статті робиться спроба виокремити, проаналізувати та узагальнити висвітлення питань українсько-польських відносин у Східній Галичині воєнно-революційної доби (1914–1919 рр.) в українській історіографії як стрижневої проблеми міжнаціональних відносин у краї загалом. Наголошується на існуванні різних концептів у висвітленні означеної проблеми, в тому числі й з використанням теорії фронтиру.

Ключові слова: західноукраїнська, українська зарубіжна, сучасна вітчизняна історіографії, суспільно-політичні процеси, історіографічні течії і напрями, історіографічний образ, теорія фронтиру.

Історія міжнаціональних, етнонаціональних відносин у Східній Галичині кінця XIX – початку XX ст. набула останнім часом ґрунтовного вивчення й широкого висвітлення. Їй присвячують свою увагу історики, етнологи, політологи, до цієї проблематики звертаються письменники, поети, митці. Високий рівень зацікавленості вказаною проблематикою можна пояснити, на нашу думку, насамперед прагненням самоусвідомлення, випрацювання концепту самості як самих дослідників, так і тих етнонаціональних груп, які вони представляють чи тих етносів, з якими себе самоідентифікують. Сказане повною мірою стосується і періоду 1918–1919 рр. – часу збройного протистояння українців і поляків у Східній Галичині, краї пограниччя, краї, що був і є малою батьківщиною як для одних, так і інших. Як, зре-

штою, і для представників ще майже сорока націй і національностей, що проживали і продовжують мешкати тут. Стрижневою проблемою міжнаціональних відносин в краї перших трьох десятиліть XX ст. без сумніву були українсько-польські.

Порівняно з високим рівнем їх дослідженості у Галичині кінця XIX – початку XX ст. та в часи збройного зіткнення 1918–1919 рр. вивчення їхньої еволюції під час Першої світової війни представляє справжню «історіографічну лагуну». У даній статті ми ставимо собі за мету виокремити, проаналізувати та узагальнити висвітлення питань українсько-польських у Східній Галичині воєнно-революційної доби (1914–1919 рр.) в українській історіографії як стрижневої проблеми міжнаціональних відносин у краї загалом. При цьому зауважимо, що проблема українсько-польського збройного протистояння, будучи домінантною, насправді не була єдиною, не вичерпувала собою навіть усю їх гостроту, не кажучи вже про інших політичних акторів, що діяли в краї пограниччя і формували тим самим специфіку перебігу суспільно-політичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших відносин в краї в час Великої Східноєвропейської революції. Остання включає в себе ряд окремих хронологічних відтинків, означених традиційно Першою світовою війною, Українською революцією 1917–1920 рр., національно-визвольними змаганнями 1919–1923 рр. на західноукраїнських землях.

В літературі різних періодів і течій утвердився наступний підхід: впливаючи на віденські урядові кола (а не безпосередньо), поляки продовжували перешкоджати розвитку українського національно-політичного руху. З таких позицій пояснюються мало не всі труднощі й невдачі, пов'язані з його розгортанням – починаючи від обмеження чисельності легіону УСС й закінчуючи представленням польської сторони як «союзника», «натхнен-

ника» необґрунтованих австрійських репресій проти українців тощо. До речі, намагання окремих сучасних авторів підійти до цієї проблеми в руслі етнополітики чи психоісторії [1] не відзначаються новизною й оригінальністю, позаяк спираються на старі підходи, трактування, зрештою й фактологічний матеріал.

Історики Західної України міжвоєнного періоду та українського зарубіжжя В. Верига [2, с. 24–29], М. Голубець [4, с. 36–54], Д. Долинський, [7, с. 124–127], І. Карпинець [11, с. 67–69], М. Лозинський [26, с. 144–147], І. Нагаєвський [28, с. 58–63], С. Ріпецький [31], С. Ярославин [35, с. 120–123] та ін. не відзначалися оригінальністю у кардинальних підходах до висвітлення змісту і спрямованості відносин між галицькими українцями і поляками, тож їхні праці вирізняються одна від іншої хіба що за характером й гостротою критики «ненависного» польського чинника. Саме в ньому вбачалася мало не головна перешкода національного розвитку галицьких українців «за сприятливих умов» австрійського конституціоналізму.

Світоглядні стереотипи й зайва емоційність заважали історикам зберігати виважені підходи, неупереджені трактування. Їхній україноцентризм чи не найвиразніше проявляється у ставленні до маніфесту австро-угорського і німецького монархів від 5 листопада 1916 р. про відновлення в майбутньому Польської держави, яке кардинально ламало десятиріччями усталену систему відносин. Оголошуючи такий крок «ударом в груди українцям» [4, с. 124–127], «холодним цебром води на голову українського суспільства» [8, с. 28–29], українські історики, по-перше, показують таким чином своє ставлення до відновлення польської державності (що, водночас, не заважає їм гостро критикувати адекватну ворожість поляків до української державності). По-друге, частина з них поспішає оголосити, буцімто з цього часу галицько-український політикум позбувся

свого австрофільства, а українсько-польські стосунки переходять зі сфери посередництва Відня у площину прямих контактів між обома народами. Також слід погодитися з існуючою в літературі лінією, яку проводять І. Нагаєвський [28, с. 58–63] й інші автори, доводячи, що перспектива входження галицьких українців до складу Польської держави істотно стимулювала розгортання їхнього національно-політичного руху.

З подачі згаданих дослідників в історіографії вкоринився постулат про підтримку поляками москвофілів («українських»). Не останню роль в його утвердженні відіграв С. Рудницький. Кинувши тезу: «...не Австрія, а поляки гнобили український народ...», він доводив, що найгіршим наслідком гніту поляків було москвофільство, яке підтримувалося ними для поборювання українства [32, с. 68–69]. Не відзначаються оригінальністю у цьому відношенні і сучасні науковці, які проводять думку про подвійну гру поляків з центральною владою з залученням москвофілів як засобу ефективної боротьби з українцями, щоб у такий спосіб домогтися ще більших пільг [15, с. 224; 33, с. 26–27]. Впадає у вічі абстрактність таких закидів, що, як правило, не підкріплюються конкретними фактами. До речі, недостатньо дослідженою в українській історіографії залишається проблема «польського москвофільства» в Галичині, тому феномен «галицького москвофільства», вважаємо, не виправдано ототожнюється з «українським».

З-поміж названих історіографічних джерел на окрему увагу заслуговує праця В. Кучабського «Отверта відповідь польському консерваторові» (1932) [19]. Напевно, це одна з перших синтетичних і водночас полемічних праць, що узагальнює півтисячолітній досвід українсько-польських стосунків, тому її не випадково ставлять в один ряд з «Листами до братів-хліборобів» [21] В. Липинського. Її зміст і значущість виходять за межі порушеної

проблеми, оскільки відображають державницький світогляд української консервативної течії. Критикуючи польські консервативні та націоналістичні доктрини щодо історичної долі і перспектив розвитку польського й українського народів, В. Кучабський з'ясовує важку спадщину стосунків між ними і на цій основі заперечує меншовартість галицького українства, його нездатність до самостійного державотворення, приреченість існувати у фарватері Польщі.

В інших працях В. Кучабський одним з перших українських істориків розкрив політичні процеси у відновленій Польській державі 1916–1919 рр., дійшовши висновку, що її внутрішня стабілізація негативно позначилася на становищі західних українців, стимулювала військові дії супроти них [18]. Такий підхід залишається актуальним для сучасної національно зорієнтованої української історіографії, оскільки спонукає враховувати не лише загальний військово-політичний потенціал Польщі, а й її внутрішню загалом «сприятливу» національно-політичну ситуацію. Шлях до поліпшення українсько-польських стосунків В. Кучабський убачав у їхній перебудові на ідеологічних засадах консерватизму, що базуються на загальних людських цінностях і забезпечують вільний демократичний розвиток кожного народу.

Отже, існує глибока історіографічну традицію, згідно з якою визрівання та утвердження української державності на західноукраїнських землях розглядаються через національно-політичне, а згодом і військово-протистояння з поляками. У конкретно-теоретичному плані вона реалізується через взаємозумовлювання їх національно-державницького поступу: дії і заходи українців подаються дзеркально, як «адекватна відповідь» на кроки і прагнення поляків. Ця тенденція простежується як у показі інституціоналізації національних рухів обох народів (Польська

регенційна рада у Варшаві – виникнення УНРади у Львові тощо), так і різних політичних акцій тощо. Зрештою, і листопадовий 1918 р. виступ українців трактується як превентивний акт, що «випереджав» «незаконне» перебрання влади польською Ліквідаційною комісією. В загальних рисах така парадигма присутня у синтетичних і спеціальних дослідженнях істориків державницького напрямку – Д. Дорошенка [8], М. Голубця [4], Я. Ярославина [35], Т. Гунчака [6] та ін.

Сучасні науковці, вважаємо, вже достатньо висвітлили властивий радянській історіографії примат «соціально-класового» над «національним». З таких позицій ставлення і дії польського та українського «буржуазного» політикуму до австрійського і російського режимів у Галичині розглядалися як незалежні один від одного чинники або ж з проекцією на посередницьку роль між ними віденської влади. Прагнення обох сторін до відновлення власної національної державності зображалося як протистояння (конкуренція) між «двома контрреволюційними змовами» буржуазних політичних і військових кіл. Доводилося, що українські та польські «трудолюбиві маси» не мали з ними «нічого спільного», бо проводили свою «окрему революційну боротьбу» за соціальне і національне визволення [10, с. 360–369], [14, с. 308–314].

У сучасній вітчизняній історіографії виокремлюємо три групи праць. Перші продовжують ґрунтуватися на відомій «традиційно-антипольській» парадигмі. Другі представляють «перехідний етап» відмови від старих стереотипів і намагання виваженіше підходити до вивчення українсько-польських стосунків. Треті наближаються до згадуваної концепції «відкритої історії», що передбачає відмову від використання агресивних стереотипів у показі стосунків між обома народами. Умовність такого поділу очевидна, оскільки їхні змістовні характеристики, як пра-

вило, не представлені у «чистому вигляді». Однак він у загальних рисах відображає суперечливі трансформаційні процеси вивчення проблематики українсько-польських відносин. При цьому частина істориків фактично не просунулася далі здобутку нерадянських авторів 1920–1960-х рр. [13]. Впадає у вічі присутність як у спеціальних працях, так і навчальних виданнях властивих радянському лексикону штампів на кшталт «польські шовіністи», «польська правляча верхівка» і т.і. [15, с. 224]. Вони автоматично налаштовують на негативне сприйняття образу поляків, навіть якщо й супроводжуються визнанням «славної історії єднання двох братніх слов'янських народів» [12].

Утім дедалі посилюється тенденція до більш зважених оцінок і підходів, визнання інтересів і прагнень як українців, так і поляків в краї, які боролися за свої політичні й національні права. Її утвердженню сприяє типологія українсько-польської війни 1918–1919 рр. в Галичині як міжнаціонального конфлікту, що відрізняє її від українсько-російських воєн 1917–1918 рр., в основі яких лежав соціальний, навіть соціально-класовий чинник [22]. При визначенні моделей польсько-українського співіснування упродовж тисячолітньої ретроспективи дослідники вказують, що саме в 1917–1920 рр. між Польщею та УНР і ЗУНР уперше утвердилися зразки модерних міждержавних стосунків зі всіма атрибутами відносно рівноправних суб'єктів міжнародного права [3].

У працях М. Литвина, зокрема написаних й у співавторстві з К. Науменком [23; 24; 25], знайшли відображення еволюція пострадянської історіографії, ґрунтовно розкривається панорама українсько-польського протистояння 1918–1919 рр. у Галичині передусім у військовій площині. Виводячи його коріння з польсько-козацьких війн і національно-релігійних конфронтацій XVII ст., несумісності політичних програм, задекларованих під час «Весни на-

родів» 1848 р. та безрезультативності всіх наступних спроб до порозуміння, автор фактично не бачить можливостей досягнення компромісів між обома народами і на черговому переломному етапі їхньої історії. Отже, відхід від україноцентризму зводиться до показу в дзеркальному відображенні військово-політичних процесів як в українському, так і польському таборах.

Спираючись на засади західної методології (історії повсякденності, психоісторії тощо), Я. Грицак відходить від властивого вітчизняній науці погляду на міжнаціональні стосунки в Галичині «лише із середини», а дивиться на них через призму загальноєвропейської ситуації та порівняння зі становищем інших народів. (На схожій парадигмі, до речі, будується «Історія України» П. Магочого [27]). Зміст польсько-українського конфлікту вчений розкриває, покликаючись на типологізовані оцінки національних історіографій обох народів. Боротьбу за Львів він називає «останньою романтичною війною старої доби», коли після денних сутичок українські і польські солдати разом грілися біля вогнищ, нерідко під звуки музики і взаємних тостів; під час перемир'я звичайним явищем були братання і спільне позування до фотографій тощо. Цей романтизм зникає наприкінці 1918 р., коли дії військовиків проти цивільного населення стали набирати характеру «етнічних чисток». Українцями, за думкою автора, ця війна сприймалася як боротьба за власну свободу проти національного поневолення, а поляками – як продовження гайдамаччини XVII–XVIII ст., адже вони відчували себе історичною державною нацією, якій належить право на Галичину [5, с. 105–107]. Такі підходи Я. Грицака сприймаються в руслі закликів Н. Яковенко перенести акценти з історії воєн і соціальних конфліктів на «культуру миру» – повсякденне життя людини [34].

Згідно з іншою лінією української історіографії розгортання національно-

державницьких процесів серед українців Галичини будується на з'ясуванні їхніх відцентрових і доцентрових стосунків з австрійськими офіційними структурами. При цьому польський чинник розглядається як «другорядний», тож він переважно вкраплюється в загальну історичну канву, хоча іноді визнається його вирішальний вплив на перебіг подій. На утвердження такого підходу висвітлення подій помітно вплинули праці К. Левицького, М. Лозинського та інших авторів міжвоєнного періоду. У меморіальній «Історії визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918» розгортання українського руху висвітлюється з прив'язкою до австрійської влади, хоча при цьому визнається і вагомість польського чинника. Таким чином, суть і наслідки польської «легенди про руську зраду» її автор списує на «нерозум і невдяку австрійської армії». При цьому, визнається, що саме поляки довели до повного відокремлення Галичини від центрального управління, а зміна намісника оцінюється як важлива перемога українців [20, с. 20, 50–51, 147].

Під впливом цих авторів частина сучасних істориків продовжує «відтягувати» факт «остаточного розриву» з Віднем до часу проголошення незалежної об'єднаної Польщі, а то й до кінця жовтня 1918 р., після чого саме українсько-польські стосунки стають головним детонатором розгортання самостійницького поступу галицького українства. «Галичаноцентризм» М. Лозинського не заважав йому показувати пов'язані з цим події на тлі загальних зрушень у Європі. В руслі позитивістського романтизму він відобразив дві взаємозалежні тенденції: відставання від державницьких прагнень інших народів Дунайської монархії через прив'язаність українців до Відня та посилення серед них радикальних відцентрових прагнень під впливом приготувань поляків до оборони влади у краї [26, с. 35–56].

У сучасній літературі типовим прикладом висвітлення подій у вказаному ключі слугує монографія «Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Історія» (2001). У ній послідовно проводиться лінія, що визначальною умовою здобуття державної самостійності українцями Галичини було відсепарування від Відня. Звідси – категоричне, безапеляційне доведення того, що війна не залишила їм політичної альтернативи, тож поразка центральних держав означала повну втрату їхніх національно-політичних і культурних здобутків, а перемога відкривала шлях до здобуття соборності і незалежності [9, с. 61–89].

«Польська» чи «австрійська» лінії української історіографії не існують у «чистому» вигляді, а вказують на пріоритетні напрями впливів і значущість певних стосунків для розвитку українського національного руху. Це виразно проявляється при з'ясуванні окремих аспектів співіснування української та польської спільнот. З-поміж них чи не найбільше уваги приділено питанню поділу Галичини на західну (польську) та східну (українську) частини, що також фігурує як проблема «коронного краю», «відновлення Королівства Галичини» тощо. Її вивчення має свою глибоку традицію, основи якої заклали історико-документальні студії І. Кревецького (1910) [16].

На різних етапах історіографічного процесу проблема поділу Галичини в 1914–1918 рр. спеціально майже не вивчалася, так що автори зверталися до неї принагідно у розрізі основної тематики своїх досліджень. Однак з'ясування їхнього здобутку втрачає сенс, зважаючи на те, що він майже не виходить за межі меморіальної праці К. Левицького, який розв'язання цієї справи подає як найпекучішу для визвольних змагань галицьких українців [20, с. 107–277]. У висвітленні автора – переконаного австрофіла – запровадження автономного устрою української частини краю

мало здійснюватися лише за допомогою Відня: в часі війни через призначення нового намісника Галичини, а потім шляхом реформ.

Зважаючи на новизну й оригінальність підходів до висвітлення проблеми поділу Галичини, заслуговують на увагу праці двох сучасних учених, написані у дещо схожому тематичному ракурсі. У цілісному вигляді вона представлена в монографії С. Попика, який здійснив комплексний аналіз австрійських планів зі створення українського коронного краю [30, с. 99–115, 125–160]. Автор показав проекти і боротьбу навколо їх втілення, пов'язані з діями урядових, політичних, військових, наукових кіл Австро-Угорщини і Німеччини, інших зарубіжних країн – з одного боку, та українського політикуму – з іншого. Спираючись на австрійські документи, науковець доводить існування реальної перспективи надання галицьким українцям автономії в межах повоєнної австрійської держави, однак їхній реалізації перешкодило проголошення в жовтні 1916 р. вже згаданого австро-угорсько-німецького маніфесту про майбутнє відновлення Польської держави.

З'ясовуючи спричинені цією подією радикалізацію виступів українців Галичини та посилення їхнього тяжіння до Наддніпрянщини, С. Попик розкрив важливі деталі таємної угоди (додатку) до Брестського договору про створення коронного краю. Слідом за дослідником М. Несуком [29] з'ясовуються обставини знищення її українського примірника, що поклало кінець сподіванням на вирішення цієї справи, хоча переговори в даному напрямі тривали до повного розпаду імперії Габсбургів.

У дослідженнях О. Кураєва справа поділу Галичини також розглядається як важливий складник «української проблеми» періоду Першої світової війни, але автор розкриває її нові зрізи в контексті загальної кризи і розпаду європейських імперій. У праці проводиться думка, що

Дунайська монархія здійснювала політику балансування між вимогами українських і польських національно-політичних сил, намагаючись зберегти контроль над етнічними землями обох народів. Проаналізувавши заключний етап перебування українських земель в її складі, вчений показав неспроможність Відня реалізувати принцип національної федералізації монархії стосовно їх населення, що, своєю чергою, посилювало українсько-польське протистояння. На відміну від С. Попика він вважає, що в період війни австрійська влада взагалі не підтримувала ідею поділу Галичини на польську та українську частини за винятком Брестських домовленостей з УНР, які також не були реалізовані [17, с. 9–10].

Менше уваги українські історики приділили з'ясуванню ролі поляків у справі поділу Галичини, а також угорського й інших іноземних чинників, які мали в цій справі свої інтереси, реально впливали на її перебіг.

Висновки. В українській історіографії проблема українсько-польських взаємин у Східній Галичині періоду воєнно-революційної доби 1914–1919 рр. виходить на викристалізування кількох парадигмальних концептів. Кожен з них характерний визначенням мети, завдань і самоідентифікаційних цінностей учасників міжетнічних взаємин з обов'язковим означенням приналежності краю саме до їхнього єдиного (українського чи польського) національно-державного організму. З точки зору теорії фронтиру важливою є поява в українській історіографії праць, які намагаються відійти від доволі стереотипного соціально-економічного чи державно-політичного підходу до висвітлення історичного процесу, зосереджуючи увагу на внутрішніх (історія повсякденності, психоісторія тощо) проблемах в межах конкретного регіону чи краю. Розвиток наукових досліджень саме в цьому напрямку, як нам видається, є одним з перспективних і ефективних.

Література

1. Андрієвський В. В десяту річницю 22.01.1918 – 22.01.1928 / В. Андрієвський. – Каліш, 1928. – 82 с.
2. Верига В. Визвольні змагання в Україні : 1913–1923 : у 2 т. / В. Верига. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1998. – Т. 1. – 523 с.
3. Возняк Т. Моделі польсько-українського співіснування: ретроспектива і перспектива : [Електронний ресурс] / Т. Возняк. – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n11teksts/vjznjak.htm>.
4. Голубець М. Рік грози і надій 1914 / М. Голубець. – Львів : Накл. І. Тиктора, 1934. – 128 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття / Я. Грицак. – К. : Генеза, 1996. – 360 с.
6. Гунчак Т. Україна : перша половина XX ст. : нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.
7. Довган Ю. Політика Великобританії в загальноукраїнському і галицькому питаннях напередодні і під час Першої світової війни / Ю. Довган // Галичина : науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2002. – № 8. – С. 187–195.
8. Дорошенко Д. Історія України 1917–1923 рр. / Д. Дорошенко. – Ужгород, 1932. – Нью-Йорк, 1954. – Т. 1: Доба Центральної Ради. – 437 с.
9. Західно-Українська Народна Республіка : 1918–1923 : історія / [Рер. авт. кол. О. Карпенко]. – Івано-Франківськ : Сіверсія, 2001. – 628 с.
10. Історія Української РСР : у 8 т., 10 кн. / АН УРСР, Ін-т історії, Ін-т археології. – К. : Наукова думка, 1978.
Т. 3. – 607 с.
Т. 4. – 531 с.
Т. 5. – 592 с.
11. Карпинець І. Історія західноукраїнських земель в часі Першої світової війни / І. Карпинець // Карпинець І.І. Галичина : військова історія 1914–1921 років / [Упор. : Стеблій Ф.І., Якимович Ю.З.]. – Львів : Видавничий дім «Панорама», 2005. – С. 11–69.
12. Карпенко О. Перші політичні контакти між українцями і поляками в час Листопадової (1918 р.) національно-демократичної революції / О. Карпенко // Українсько-польські відносини в Галичині у XX ст. : м-ли міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 листопада 1996 р.). – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 14–17.
13. Карпо В. Проблема становлення і розвитку західноукраїнської державності в контексті українсько-польської конфронтації (1917–1921 рр.) / В. Карпо, С. Кобринська // Перша світова війна та історичні долі народів Центральної та Східної Європи : м-ли міжнар. наук. конф., присвяченої 80-річчю Буковинського народного віча (Чернівці, 22–24 верес. 1998 р.). – Чернівці : Рута, 2000. – С. 199–209.
14. Компанієць І. І. Становище і боротьба трудящих мас Галичини, Буковини і Закарпаття на початку XX ст. (1900–1919 рр.) / І. І. Компанієць. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – 372 с.
15. Кондратюк В. О. Українська революція : здобутки і втрати в державотворчих змаганнях (1917–1920 рр.) : навч. посіб. для студ. технолог. вищих навч. закладів / В. О. Кондратюк, С. Б. Буравченкова. – К. : Стило, 1998. – 280 с.
16. Кревецький І. Справа поділу Галичини в рр. 1846–1850 / І. Кревецький // Записки НТШ. – 1910. – Т. ХСІІІ, кн. І. – С. 54–69 ; Т. ХСІV, кн. ІІ. – С. 58–83; Т. ХСV, кн. ІІІ. – С. 54–83; Т. ХСVІ, кн. ІV. – С. 94–115.
17. Кураєв О. О. Український фактор в політиці Німеччини та Австро-Угорщини періоду Першої світової війни : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора іст. наук : спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / О. О. Кураєв. – К., 2006. – 26 с.
18. Кучабський В. Вага і завдання Західно-Української Держави серед сил Східної Європи на переломі 1918/1919-го року / В. Кучабський // Дзвони. – Львів. – 1932. – Ч. 3. – С. 111–121; Ч. 4. – С. 194–203; Ч. 5. – С. 353–359; Ч. 7–8. – С. 540–553; Ч. 11. – С. 723–732; Ч. 12. – С. 783–794; 1933. – Ч. 1. – С. 33–39.
19. Кучабський В. Отверта відповідь польському консерваторові / В. Кучабський. – Львів, 1932. – 228 с.
20. Левицький К. Історія визвольних змагань

- галицьких українців з часу світової війни 1914–1918 / К. Левицький. – Львів, 1928. – Перша часть; Львів, 1929. – 288 с; Друга часть. – 1929. – С. 289–496; Третя часть. – 1929. – С. 497–774.
21. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: про ідею і організацію українського монархізму. – Писані 1919–1926 р. – [б/д.]. – 580 с.
22. Литвин В. Україна : доба війн і революцій (1914–1920) / В. Литвин. – К., 2003.
23. Литвин М. Р. Історія ЗУНР / М. Р. Литвин, К. Є. Науменко. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995. – 368 с.
24. Литвин М. Український та польський істеблїшмент у період «Великої війни» і соціально-демократичних революцій (1914–1918 рр.) / М. Литвин // Історіографічні дослідження в Україні / [гол. редкол. В. А. Смолій; відп. ред. Ю. А. Пінчук]. – К. : НАН України, 2003. – Вип. 13 : у 2 ч. : Україна – Польща: історія і сучасність : зб. наук. праць і спогадів пам'яті П.М. Калиниченка (1923–1983). – Ч. 1. – С. 155–174.
25. Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. / М. Литвин. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Ін-т Центрально-Східної Європи, 1998. – 488 с.
26. Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920 / М. Лозинський. – Нью-Йорк : Червона Калина, 1970. – 228 с.
27. Магочій Р. П. Історія України / Р. П. Магочій. – К. : Критика, 2007. – 639 с.
28. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К., 1993. – 413 с.
29. Несук М. Договір спалений в присутності посла. Таємна угода між Українською Народною Республікою і Австро-Угорщиною від 8 лютого 1918 року та її доля / М. Несук // Політика і час. – 1993. – № 7. – С. 51–56.
30. Попик С. Українці в Австрії 1914–1918. Австрійська політика в українському питанні періоду Великої війни / С. Попик. – К. ; Чернівці : Золоті литаври, 1999. – 236 с.
31. Ріпецький С. Українсько-польський процес 1918–1923 рр. / С. Ріпецький. – Чикаго; Нью-Йорк, 1963. – 42 с.
32. Рудницький С. Чому ми хочемо Самостійної України / С. Рудницький. – Львів : Світ, 1994. – 416 с.
33. Трофимович В. Українсько-польська проблематика в політиці Австро-Угорщини на початку Першої світової війни / В. Трофимович, Р. Романюк // Перша світова війна і слов'янські народи : м-ли міжнар. наук. конф., 14–15 травня 1998. – К., 1998. – С. 24–30.
34. Яковенко Н. Польща та поляки в шкільних підручниках історії, або Відлуння давнього й недавнього минулого [Електронний ресурс] / Н. Яковенко. – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n28teksts/yakovenko.htm>.
35. Ярославин С. ([о. Исидор Сохоцький]). Визвольна боротьба на західно-українських землях у 1918–1923 роках / С. Ярославин. – Філадельфія, 1956. – 184 с.

Velykochyy V.S. UKRAINE-POLAND RELATIONS IN EAST UKRAINIAN GALICIA (AS A BORDER ZONE) IN THE MILITARY-REVOLUTIONARY PERIOD: UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY. *The article deals with the attempt to distinguish, analyse and generalize all the aspects of Ukraine-Poland relations in Eastern Galicia during the military-revolutionary period (1914–1919) in the Ukrainian historiography as the key issue of the international relations in the region in general. Your attention is focused on the existence of different concepts which are used for the interpretation of the above issue, including the frontier theory and border studies.*

Keywords: West Ukrainian, Ukrainian foreign, modern home historiographies, social and political processes, historiographical flows and directions, historiographical character, the frontier theory and border studies.

Великочий В.С. УКРАИНСКО-ПОЛЬСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЕ КАК РЕГИОНЕ ПОГРАНИЧЬЯ В ВОЕННО-РЕВОЛЮЦИОННЫЙ ПЕРИОД: УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ. *В статье делается попытка выделить, проанализировать и*

обобщить освещение вопросов украинско-польских отношений в Восточной Галичине военно-революционной эпохи (1914–1919 гг.) в украинской историографии как стержневой проблемы межнациональных отношений в крае в целом. Акцентируется на существовании разных концептов в освещении указанной проблемы, в том числе и с использованием теории фронта.

Ключевые слова: западноукраинская, украинская зарубежная, современная отечественная историографии, общественно-политические процессы, историографические течения и направления, историографический образ, теория фронта.